

การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยอีสานโนนจาน จังหวัดนครพนม

รุ่งเรือง ราชมณี¹

ผศ.ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ²

ผศ.ว่าที่ รต.ดร.อรุณ ชูกระเดื่อง³

บทคัดย่อ

หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการและสอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่น ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง เปิดโอกาสให้นักเรียน ชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม 2) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม 3) ทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม 4) ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านโนนจาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 30 คน ได้โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยอีสานโนนจาน แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตทักษะปฏิบัติ แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานร้อยละและ t-test (Dependent Sample) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เขียนบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยอีสานโนนจาน อยู่ในระดับมาก หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมประกอบด้วย ความนำ วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถจัดสาระการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 84.75 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 82.97 ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยสรุปหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหลักสูตรนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ และในโรงเรียนอื่น ๆ ได้

¹ มหบัณฑิตสาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Participatory Research for Developing an Educational Institution Curriculum in an Additional Course Entitled Mat Mi Pattern Cloth Design as Local Indegenous Knowledge of Thai-So at Ban Phon Chan, Changwat Nakhon Phanom

ABSTRACT

Educational institution curricula in additional courses are the curricular developed from local needs or what are problems. They are in congruence with social and local conditions and they cover all learning standards conditions and the core curricula. Each curriculum can be indigenous knowledge conditions ; and students' desirable characteristics based on the principle of organization of learner-centered learning. The curricula provide opportunities for students, community and society to participate in determining and developing the sequence of stages of experience mass which can generate sustainable learning. The purposes of this study were to 1) examine the needs for developing an educational institution curriculum in an additional course, 2) develop an educational institution curriculum in the additional course, 3) try out the educational institution curriculum in the additional course, and 4) evaluate the tryout of the educational institution curriculum in the additional course. The focus group consisted of 30 Matthayomsueksa 2/2 (grade 8) students at Ban Phon Chan, Amphoe Phon Sawan under the Office of Nakhon Phanom Educational Service Area Zone 2, obtained using the cluster random sampling technique. The instruments used for collecting data were an educational institution curriculum in the additional course entitled Mat Mi Pattern Cloth Design as Local Indigenous Knowledge of Thai-So at Ban Phon Chan, a questionnaire for students, plans for organization of learning, an achievement test, an observation from on practice skills, an observation form on desirable characteristics, an informal interview form, and a questionnaire on satisfaction with learning. The collected data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and t-test (dependent sample). The qualitative data were analyzed using content analysis. Inductive conclusions were made with descriptive writing. The study findings revealed that the teachers, parents, students, and community showed their needs for developing the educational institution curriculum in the additional course entitled Mat Mi Pattern Cloth Design as Local Indigenous Knowledge of Thai-So at Ban Phon Chan at a high level. The developed curriculum showed congruence and appropriateness comprising introduction, vision, goals, students' major competency, desirable characteristics, learning standards, learning essences, course

description, learning outcomes, learning units learning activities, learning media, and measurement and evaluation. These things were in congruence with the students' and local needs. The community participated in development, could organize learning essences according to their needs, aptitudes, and interests. The outcomes of trying out the curriculum showed that the students had higher learning achievement than before learning at the .05 level of significance, with practice skills at 84.75 percent and desirable characteristics at 82.97 percent. The teachers, parents, and students showed their satisfaction with learning using the developed curriculum at the highest level

In conclusion, this developed educational institution curriculum was appropriately efficient and effective, and was in congruence with the needs of learners and the community. The teachers, students, and parents showed their satisfaction at the highest level. Therefore, this curriculum could be used as a guideline for constructing other educational institution curricula in other course and at other schools.

บทนำ

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ว่า มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ เน้นสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่ประชาชนเป็นหลักเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและสังคมไทยในอดีตที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตใจเยาวชนคนไทยให้มีระเบียบวินัยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นสังคมที่สงบสุขร่มเย็นไม่หลงใหลในวัตถุนิยมและบริโภคนิยม (กระทรวงวัฒนธรรม. 2552 : 6) กลายเป็นสังคมที่ขาดระเบียบวินัย ห่างไกลศีลธรรม เยาวชนขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คุณภาพไม่เป็นไปตามเป้าหมายในการจัดการศึกษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 ข : 1) เห็นได้จากการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนยังไม่น่าพอใจ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเริ่มสูญหายไป เฉกเช่นลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใส่บ้านโนนจานนับวันจะหมดไป นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะ คุณลักษณะไม่พึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ไม่บรรลุมาตรฐานและจุดมุ่งหมายที่กำหนดจึงเกิดการทบทวนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น

สถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขและเยียวยาอย่างเร่งด่วน มุ่งเน้นพัฒนาการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาจิตใจให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดคุณภาพของคนในชาติตามทิศทางการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 3) สามารถพัฒนารายวิชาสู่การปฏิบัติเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสมบัติ ท้ายเรือคำ (2547 : 254) ใช้ทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาผู้เรียนบนพื้นฐานสภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในสังคม (ศิริพร จิรวัดน์กุล. 2552 : 28) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใส่บ้านโนนจาน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ จัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้มีทักษะ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สืบสานลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใส่บ้านโนนจานสืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ

- 1) สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม
- 2) พัฒนาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม
- 3) ทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม
- 4) ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใส่ บ้านโนนจาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้หลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยอีสานโนนจานที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนจาน จำนวน 3 ห้องเรียนรวมนักเรียน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในชั้นตอนที่ 1 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านโนนจาน จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 10 คน และกลุ่มชุมชนจำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ชั้นตอนที่ 2 คือ กลุ่มครู จำนวน 10 คน ชั้นตอนที่ 3 คือนักเรียนกลุ่มเดิมในชั้นตอนที่ 1 ชั้นตอนที่ 4 คือ นักเรียนกลุ่มเดิม จำนวน 30 คนและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) หลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยอีสานโนนจาน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.97
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน
- 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.95 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98
- 4) แบบสอบถามนักเรียน จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ฉบับที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น แบบสอบถามฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 ฉบับที่ 2 เท่ากับ .88
- 5) แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบบสังเกตทักษะปฏิบัติ ฉบับที่ 2 แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนนี้เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านสภาพปัจจุบันและปัญหา สิ่งที่น่าห่วง แนวทางในการพัฒนาและแก้ปัญหาปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ จุดเน้นด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแนวทางการวัดผลประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาโครงร่างหลักสูตรเป็นการนำผลจาก

การศึกษาความต้องการจำเป็นมากำหนดโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำโครงสร้างหลักสูตรมาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยก่อนการทดลองได้ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากนั้น จึงดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอนให้กลุ่มทดลองทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกันกับที่ใช้ ทดสอบก่อนการทดลอง จากนั้นสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยไส้บ้านโพนจานและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบค่าที (t-test) ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินคุณภาพของการใช้หลักสูตรโดยประเมิน 3 ด้าน คือ 1) ประเมินความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า (Input) คือ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มทดลอง 2) ประเมินความเหมาะสมของกระบวนการ (Process) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตร 3) ประเมินผลผลิต (Product) ประเมินโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลงานที่แสดงถึงทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนและความพึงพอใจของครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนที่มีต่อการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า ครู ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ต้องการให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยไส้บ้านโพนจานที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น
2. โครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยความนำ วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างเวลาเรียน สารการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล องค์ประกอบของหลักสูตรโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ กล่าวคือคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีทักษะในการทำงานอยู่ในระดับดีมากคือคะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 84.75 และมีคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมเฉลี่ยร้อยละ 82.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์กำหนด
4. ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนและท้องถิ่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.97

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจความต้องการจำเป็น พบว่า ที่ผ่านมาหลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเท่าที่ควร กล่าวคือสถานศึกษาเน้นวิชาพื้นฐานที่เป็นแกนกลางมากเกินไป ขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาทำให้ภูมิปัญญาโดยเฉพาะผ้ามัดหมี่มีแนวโน้มจะสูญหายไปชุมชนจึงต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยโส้บ้านโนนจานแสดงว่าผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรเห็นว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดม ปานฮวด (2546 : 109) ที่คนในชุมชนมีความเห็นสอดคล้องกันที่ต้องการให้โรงเรียนนำเนื้อหาการทอผ้ามัดหมี่มาจัดทำเป็นหลักสูตรมากที่สุด โดยให้ครู นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 16) ที่ได้เสนอไว้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็น ต้องพัฒนามาจากปัญหาและความต้องการจำเป็น (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 73) ต้องจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริง ใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้คุ้มค่า จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียน เรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวอุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 6-7) สามารถเพิ่มเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มีความเข้าใจมีทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนพัฒนาท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11)

2. ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยโส้บ้านโนนจาน จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.43 ความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ กำหนดจุดหมายได้ครอบคลุม วิสัยทัศน์และชัดเจน มาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ มีความสอดคล้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเวลาตลอดจนการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของโบแชม (Beauchamp. 1981 : 145) ไทเลอร์ (Tyler. 1949 : 1) เห็นว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญประกอบด้วยจุดประสงค์ (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organizing Learning Experiences) และการประเมินผล (Evaluation) อารัง บัวศรี (2542 : 8-9) มีความเห็นเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบหลักสูตรนั้นอาจมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นได้ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้ยังพบว่าหลักสูตรที่ดีนั้นส่วนหนึ่งต้องมาจากแกนกลางอีกส่วนหนึ่งต้องมาจากการต้องการของท้องถิ่น เยแมน (Yeoman. 2001 : Abstract) จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรได้ง่ายขึ้นแสดงว่ากระบวนการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร การนำมาตรฐาน ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะที่สำคัญ

ของผู้เรียน ตลอดจนองค์ประกอบของหลักสูตร มาพิจารณาปรับใช้ ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เป็นจุดเน้นของท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ชัดเจนตลอดแนว สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกเบลล์ (Goble. 2009 : Abstract) ที่พยายามสร้างหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้มีความอิสระในการเลือกหลักสูตรการสอนในชั้นเรียน เพราะการเลือกหลักสูตรท้องถิ่นเข้ามาสอนในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรยา กิรตินิตยา (2550 : 101) ที่สรุปว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมาย

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเมื่อเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนทดสอบก่อนทดลองใช้และหลังทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ร้อยละของคะแนนด้านทักษะปฏิบัติเฉลี่ยเท่ากับ 84.75 และร้อยละของคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉลี่ยเท่ากับ 82.97 แสดงว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุจุดหมาย ทำให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ครูและชุมชน มีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งใกล้ตัวหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น ชี้ให้เห็นว่าถึงแม้เรื่องราวที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในท้องถิ่นอย่างยาวนาน ก็ไม่อาจเชื่อมั่นได้ว่า นักเรียนในท้องถิ่นนั้น จะมีความรู้ความเข้าใจดีพอ トラบใดที่ภูมิปัญญาเหล่านั้นยังไม่ได้หยิบยกขึ้นมาเป็นบทเรียนสู่การเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดม เขียววงศ์ (2545 : 6-7) ที่ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเองมีชีวิตในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1) สอดคล้องกับผลการวิจัยของธีระยุทธ วิเศษสังข์ (2549 : 100-102) ที่พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปวิชาศิลปะ ศ 42103 สาระทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีทักษะกระบวนการและเจตคติต่อการเรียนเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนามาจากความต้องการของท้องถิ่น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรอย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข (ประสาธ เนืองเฉลิม. 2546 : 65-68)

4. ผลการประเมินการใช้หลักสูตร พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) คือ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องเหมาะสมสามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านกระบวนการ (Process) สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้กิจกรรมดำเนินการไปอย่างราบรื่น ผลผลิต (Product) บรรลุตามเป้าหมาย กล่าว คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ร้อยละของคะแนนด้านทักษะปฏิบัติ เฉลี่ย เท่ากับ 84.75 และร้อยละของคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์เฉลี่ยเท่ากับ 82.97 ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรภายใต้การมีส่วนร่วมของครูและชุมชนสามารถพัฒนานักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร สร้อยจิตร (2549 : 165) นุชนาด สายปัญญา (2549 : 67) และธีระยุทธ วิเศษสังข์ (2549 : 100-102) ได้พัฒนาหลักสูตรสถาน

ศึกษาที่เน้นการประเมินผลการใช้ทั้งก่อนการทดลอง ขณะทดลองและเมื่อสิ้นสุดการทดลอง ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัยอย่างครอบคลุม สอดคล้องกับพิสนุ พองศรี (2550 : 44) มีการประเมินระหว่างเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยเกิดการพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันทีตามแนวคิดของอาร์ม บัวศรี (2542 : 324-346) ที่พบว่าจากการประเมินการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นทำให้นักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีต่อการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นทุกห้องเรียน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความสามารถของนักเรียน จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
3. ควรพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้นอื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง
4. การประเมินควรให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน
5. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควรเป็นแนวนโยบายที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางปัญญาที่บรรพบุรุษสร้างสมสืบต่อกันมานานนับร้อยปี ยากที่จะสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ โรงเรียนจึงควรส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสืบสานให้เกิดความยั่งยืนสืบไป
7. การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริงสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความก้าวหน้าขึ้นได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรนำภูมิปัญญาด้านภาษาใต้ที่เป็นมรดกทางปัญญา ซึ่งมีเพียงภาษาเพื่อการสื่อสารไม่มีหลักฐานลายลักษณ์อักษร มาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติมเพื่อการเรียนรู้สืบสานให้ภาษาใต้มีความยั่งยืนอยู่คู่ชุมชนไทยใต้สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานบุญสถานปัญญา. สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม, 2552.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2551.
- จรรยา กิรตินิตยา. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการทอดผ้าไหม ด้วยกิจกรรมการ เรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยีขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองใหญ่. ปริญญาศึกษา มหาบัณฑิต. การวิจัยการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ ฯ : อลิ้น เพรส, 2539.
- ธีรยุทธ์ วิเศษสังข์. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ. ศรีสะเกษ : โรงเรียนศรีสะเกษวิทยา, 2547.
- ธารง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนัธการพิมพ์, 2542.
- นุชนานาถ สายปัญญา. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ชาใบหม่อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. หลักสูตรการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- พิสนุ พองศรี. การประเมินทางการศึกษา:แนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทพรอพเพอร์ตี้พริ้นท์, 2550.
- ศิริพร จิรวัดน์กุล. การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านจิตวิทยาศาสตร์ สุขภาพ. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์, 2552.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547.
- อัมพร สร้อยจิตร. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทอดผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ ช่วงชั้นที่ 3. ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- อุดม เขยกิจวงศ์. หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2545.
- Goble, Jay A., Ph.D., No Child Left Behind legislative. And its impact on local curriculum decisions, classroom instruction and teacher job satisfaction in downstate Illinois. Southern Illinois University at Carbondale, 197 pages ; November, 2009.
- Yeomans. A methodology for discipline-specific curriculum development. Arrow discovery Service ; Australia, 2001.